

LEEMPUTTEN BIJ STAVERDEN: EEN MYCOLOGISCH PARADIJS

Ruud Knol

De Veste 18, 7322 ZD Apeldoorn – r.knol5@upcmail.nl

Knol, R. 2019. 'Leemputten' near Staverden: a mycological paradise. *Coolia* 62(2): 87– 88.

'Leemputten' near Staverden in the province of Gelderland is a nature reserve of great mycological importance.

Het excursieverslag van de NMV-excursie op 16 september 2017 naar de Leemputten werd per abuis niet in het overzichtsartikel van de NMV-excursies 2017 in *Coolia* 62(1) opgenomen. Hier volgt alsnog een wat uitgebreider verhaal over de in mycologisch opzicht interessante Leemputten. Informatie over de Leemputten en wat er leeft en groeit is ook te vinden in het recent verschenen boek van Harry Wouda (2108).

De excursie van 16 september 2017 bleek nog wat te vroeg voor diverse soorten *Clavaria* en *Hygrocybe* - afgezien van Veenmosvuurzwametje (*Hygrocybe coccineocrenata*), maar daarentegen waren *Entoloma*'s rijkelijk vertegenwoordigd met maar liefst 17 soorten. Blauwplaatstaalsteeltje (*Entoloma chalybaeum*) was zeer talrijk op de voormalige leemdepot-plekken. Ook dit jaar liet Blauwe molenaarssatijnzwam (*Entoloma bloxamii*) niet verstek gaan, helaas met slechts 1 ex. In goede jaren kun je deze soort op zo'n 5 plekken vinden. Andere opmerkelijke vondsten, vooral voor het binnenland, waren Koperrode spijkerzwam (*Chroogomphus rutilus*), Melkboleet (*Suillus granulatus*, een van de vier aangetroffen soorten *Suillus*) en Rossige stekelzwam (*Hydnum rufescens*). Koeienboleet (*Suillus bovinus*) was massaal te vinden, een enkele keer vergezeld door Roze spijkerzwam (*Gomphidius roseus*). Heel bijzonder was de ontdekking van *Clavaria amoenoides* (geen Nederlandse naam,

waarschijnlijk de 3^e vondst in Nederland (zie *Coolia* 58(3) pp. 111–114) in een stukje heischraal grasland, waar de voormalige veldoven heeft gestaan.

Ontstaansgeschiedenis

De Leemputten bij Staverden, eigendom van de Gemeente Ermelo, beslaan 33 hectare van het tongbekken van de Leuvenumse beek. Voor

Figuur 1. *Clavaria amoenoides*.

Figuur 2. *Blauwe molenaarsatijnzwam* (*Entoloma bloxamii*).

95% bestaat het uit min of meer droge heide, afgewisseld met natte laagten, vennen en veengeulen, en voor 3% uit voormalige kleiputten en kleimorsplaatsen. Belangrijk voor het hele gebied is een permanent hoge waterstand, die hier aanwezig is dankzij een vrij ondiep gelegen kleilaag.

Het leempakket is ontstaan uit preglaciale fluviatiele afzettingen tijdens het Saalien. Uiteindelijk ontstond na de ijssmeltperiode een fijn sediment, een mix van zand, klei en leem, een kalkrijk kleipakket van verspoelde (kei)leem. De leem zorgt voor een buffering van zure effecten in een verder schraal Veluws pleistocene dekzandgebied. In een noordelijk gedeelte is sprake van een schijngrondwaterstand: het water stagneert op de ondoordringbare leemlaag. Dit relatief voedselrijke water zorgt voor een mineraalrijke buffer, waardoor op dit stukje Veluwe zoveel zeldzame planten- en paddenstoelensoorten voorkomen.

Die kleilaag komt in het noordelijk gedeelte van het gebied dicht aan de oppervlakte, een unicum op de Veluwe, reden om het tot in de jaren '50 van de vorige eeuw kleinschalig af te graven. Tijdens het transport van de leem, veelal op karren, werd nogal wat leem gemorst. Kortom: overal vinden we nog afwisselend leemrijke en -arme plekken, die dankzij mensenhanden onbedoeld voor een rijke plantenwereld en mycoflora heeft gezorgd.

De Leemputten bij Staverden blijven een onuitputtelijk bron van ontdekkingen. Ook in 2019 krijgen NMV-leden de kans het terrein te bezoeken. Het aantal bezoekers die excursie is beperkt tot 15, dus houdt u de Gele Bijlage voor de 2de helft van dit jaar in de gaten!

Met dank aan Thom Kuyper en Marcel Groenendaal voor het determineren van diverse soorten.

Foto's van de auteur

Literatuur

Brouwer, E., van Tweel, M. 2003. In: De Levende Natuur. Jrg 104, sept. 2003, nr. 5.

Noordeloos, M. & L.N. Morgado, 2015. De Blauwe molenaarssatijnzwam in een nieuw daglicht.

Coolia 58 (1): 41–47.

Wouda, Harry, 2018. De Leemputten bij Staverden, Anoda Publishing,

